

Lakatos Menyhért

Füstös képek

A kiadás alapja a Magvető 1976-os második kiadása

A szövegmagyarázatokat lektorálta
DARÓCZI ÁGNES

Úgy alkonyattájt lehetett, amikor Hermina néni megitta a zóldányt.* Szerelmes volt Kókába. Az ura börtönben ült, a gyerekek nagyapámnál, ő meg élte világát az emberekkel. Az előző hetekben Kóka már nem ment hozzá, hanem vak Terussal foglalkozott. Minden cigány tudta, hogy faképnél hagyta a nagy orrú Herminát. Annak előtte sem szerette, csak a pénze meg az ennivalója kellett, amit a faluból hozott. Azon az estén mindenki azt hitte Hermina néniről, hogy ittas. Kiállt a cigánytelep közepére dalolni. Körülfogták a cigányok, énekeltek, muzsikáltak neki, sajnálták is, nevették is, tudták, hogy szerelmi bánata van. Egyébként nem lehetett azt mondani, hogy rossz alakja van, csecse, fara még gömbölyödött, pedig nyolc gyereket nevelt neki nagyapám. Sírt, dalolt, úgy tett, mint aki mulat.

– Gyere, Kóka, igyál! – csalogatta hűtlen szeretőjét.

* szóda, lúgkő

Egy zománcos kancsót lötyögtetett, azt gondolták, bor van benne.

Kókának úszott a nyála az italért, de vak Terus, aki egyébként nagyon jól látott, csak bandzsa volt, mindenáron meg akarta verni Hermina nénit. Sarkára kellett állnia Kókának, hogy a két asszony össze ne menjen. Másként lehet, hogy elfogadja a bort.

„Elválunk egymástól csendben, ahogy illik” – rezgettette a húrokat Tátos. Akkoriban minden szerelmi bánatos ezt énekelte.

Hermina néni csendre intette a zenészeket.

– Isten éltesse mindenkit! – emelte magasra a zománcos kancsót.

– Téged is – mondták a többiek irigységtől szemrehányóan, amikor látták, hogy fenékiig kiissza a tartalmát.

Már nem tudta megköszönni a jókívánságot, hátratántorodott, mint aki tényleg részeg, aztán elvágódott, orrán-száján ömlött a vér. Az összes cigány odacsődült.

– Zöldányt ivott – kiáltozták –, tejet, tejet!!!

Felfordult a cigánytelep, mindenki sikított, de legjobban az apró pulyák jajgattak, mert kitépték szájukból az indát, amivel anyjukon csüngtek. Aki hozzáfért, Hermina néni szájába fejte mellét. Apám elhajtott az orvosért, hátha az jobban segít.

Hermina néni Kókának integetett, mondani akart valamit, de hang nem jött ki a száján. A maró szóda

szétroncsolta nyelőcsövét, a vérzés mintha elállt volna, de befelé biztos vérzett.

Az orvos, amikor megérkezett, a kancsóban maradt folyadékot nézte.

– Igen, lúgkő – mondta –, nem tudok rajta segíteni. Adok neki egy injekciót, valahogy vigyétek be a kórházba.

Nagynéném, aki mindenben nagy tudósnak képzelte magát, megpróbálta az orvost jobb belátásra bírni.

– Doktor úr, hát...?

– Mit hát, nincs más lehetőség, fogadjatok valami járművet.

Mindenki apámra nézett.

– Hát – ismételte az orvos – ott még segíthetnek rajta, jó lovaidd vannak.

– És ha meghal az úton?

Rántott egyet a vállán:

– Mentőt hiába hívok, már délután megpróbáltam egy beteghez, azt mondták, elromlott.

Nem volt mit tenni, felrakták a dunyháját, párnáját, nagynéném mellé ült, én meg apám mellé, elindultunk.

Hosszú, erdővel szegélyezett út vezetett Dobozon át Gyulára. A holdsugár áttört az összehajló lombok között, mint egy óriási, tarka hátú kígyó tekergett az út. Kúsó némaságából a kerekek egyenletes pergése riasztotta fel. Egy-egy fácán hangos jajgatással menekült, mint akit üldöznek.

Összeszorult torokkal bújtam apám mellé, hol hideg, hol meleg öntött el a félelemtől.

Hermina néni elaludt az injekció hatására, hát-ra sem mertem nézni, magam előtt láttam, ahogy vonaglott, és a szájából kibuggyanó vértől vörös lett a réklije.

– Hörög, ne forduljunk vissza? – kérdezte nagynéném.

Apám suhintott egyet az ostorral.

– Az orvos azt mondta, hogy a kórházban még segíthetnek rajta.

Egész úton nem esett több szó. Mindnyájan gondolatainkkal voltunk elfoglalva, csak a beteg hörögött egyre hangosabban. Ha meghal, gondoltam, soha nem ülök többet erre a kocsira. A félelem még jobban hatalmába kerített, pedig tudtam, hogy apámnál pisztoly van, de mi az egy halott ellen?

Apám beleizzadt, annyira fogta vissza a lovakat, fújtak, prüszköltek, mint az örültek. Fél tizenegy lehetett, mire beértünk a kórházba.

Az orvosok a fejüket csóválták.

Visszajövet apám belehajtott a Körösbe, lemosta a kocsiról a vért.

– Hajnalra úgyis hazaérünk, nem tesz rosszat a lovaknak sem, legalább felfrissülnek.

Az út mellett jó illatos herét raktunk a kocsira, belefúrtam magam, mint a malacok, de nem jött álom a szememre. Apám sóhajtván mondta:

– Megverte az isten, ahol egy kurva van a világon, megkeseríti maga körül a levegőt is. Nincs

a mi fajtánknak párja, azok tüzes vassal égették ki a kurva fenekéből a rosszaságot. De a te bátyádtól, mert olyan, mint Táltos Jankó, azt csinálhatott ez a kosorrú asszony, amit akart. Ez lett a vége, nyolc gyereket hagyott árván.

– Mért most hagyta volna őket árván? – kérdezte nagynéném sértődötten. – Eddig sem törődött velük, csak amíg kiszarta őket, aztán apámék gondoskodtak róluk. Nem óhajtották azok az anyjukat egy percig sem, csak majd az apjuk, ha meghallja... A tűzbe belement ennek az asszonynak a szavára. Most is miért van bezárva? Nyolcvan fillér árú vasért kapott háromévi dologházat, és már hat éve bent van. Onnan soha nem szabadul, ha legkevesebb szót szól, már megtoldják egy évvel. Ő meg nem az az ember, aki megállja, hogy vissza ne beszéljen. Világéletében mindig a semmiért raboskodott, gyümölcsért, tyúkért, fáért. Ott fog elrohadni ő is a börtönben.

Pitymallott, mire hazaértünk.

– Lőttek a vásárnak – mondta apám. – Ezek is elfáradtak – simította végig a leizzadt lovakat.

– Feküdj le, fiam, lesz még vásár máshol is.

A cigányok egy része felébredt a kocsizörgésre, jöttek érdeklődni, mi van az asszonnyal?

– Nincs ott élet, mire bevittük, haldoklott. Az orvosok a fejüket csóválták, kár volt bevinni. Na, de az ember mindig azt hiszi, hogy vannak csodák.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.

www.magveto.hu

www.facebook.com/magveto

magveto.kiado@lira.hu

Felelős kiadó Dávid Anna

Felelős szerkesztő Rostás Eni
Kézirat-előkészítő Tomka Eszter

Korrektor Balogh Emerencia

Műszaki vezető Takács Klári

A borítót Németh Márton,
a kötetet Pintér József tervezte

Kiadványszám 9423

Minion betűtípusból szedve

ISBN 978-963-14-4583-1

ISSN 0324-5713